

Αλληγορία. Είναι μια μεταφορική φράση η οποία κρύβει νοήματα διαφορετικά από εκείνα που δηλώνουν οι λέξεις της (άλλα λέγονται και άλλα εννοούνται).

Ένας αϊτός περήφανος, ένας αϊτός λεβέντης

από την περηφάνια του κι από τη λεβεντιά του

δεν πάει στα κατώμερα να καλοξεχειμάσει,

μόν' μένει πάνω στα βουνά, ψηλά στα κορφοβούνια.

– Το τραγούδι μιλάει για κάποιον αετό, όμως εννοεί τον περήφανο, λεβέντη ανυπόταχτο κλέφτη, που κατοικεί στα βουνά.

Αποσιώπηση. Διακόπτεται ο λόγος και παραλείπονται («αποσιωπώνται») όσα θα ακολουθούσαν, ενώ στη θέση τους σημειώνονται τρεις τελείες (αποσιωπητικά).

Κι οι δυο αρκούδες τότε / στα δυο τους σηκώθηκαν βαριά...

ήμουν έξω, ήμουν έξω από το χρόνο...

Το σχήμα της αποσιώπησης είναι μορφή βραχυλογίας (έλλειψης).

Άρση και θέση. Πρώτα λέγεται τι δεν είναι κάτι (ή τι δε συμβαίνει) και αμέσως μετά τι είναι (ή τι συμβαίνει) - πρώτα «αίρεται» κάτι και στη συνέχεια «τίθεται».

Εγώ δεν είμαι Τούρκος ουδέ Κόνιαρος,

είμαι καλογεράκι απ' ασκηταριό

Το σχήμα άρσης και θέσης είναι μορφή πλεονασμού.

Ειρωνεία. Θέλοντας κάποιος να δώσει αστειό ή χλευαστικό τόνο στον λόγο του, χρησιμοποιεί με προσποίηση λέξεις ή φράσεις που το σημασιολογικό περιεχόμενό τους είναι αντίθετο από αυτό που έχει στο νου του.

Ωραία τα κατάφερες! (αντί: άσχημα τα έκανες)

Η ειρωνεία είναι μορφή αντίφρασης.

Κλιμακωτό. Αυξάνει βαθμιαία («κλιμακωτά») η ένταση στην παρουσίαση μιας σειράς από ενέργειες ή καταστάσεις (παρουσιάζεται μια σειρά από καταστάσεις ή ενέργειες, από τις οποίες η καθεμιά είναι πιο έντονη από την προηγούμενή της).

τον έδεσαν χειροπόδαρα

τον έριξαν χάμω και τον έγδαραν

τον έσυραν παράμερα, τον καταξέσκισαν

απάνω στους αγκαθερούς ασπάλαθους

και πήγαν και τον πέταξαν στον Τάρταρο, κουρέλι.

Μετωνυμία. Είναι σχήμα λόγου κατά το οποίο μια λέξη/φράση χρησιμοποιείται αντί αυτής που λογικά θα έπρεπε να επιλεγεί, επειδή έχει στενή εννοιολογική συγγένεια μαζί της. Μια έννοια δηλαδή εκφράζεται με μια λέξη που κανονικά δηλώνει μια άλλη έννοια, όπως: Ελλάδα αντί Έλληνες, τρίτη ηλικία αντί ηλικιωμένοι.

Διαβάζω Καζαντζάκη (αντί: έργα του Καζαντζάκη)